

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Кафедра теорії і методики викладання природничих дисциплін

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ОСНОВИ ЕКОЛОГІЇ»

2021 рік вступу

Код дисципліни	ОК 5
Освітній рівень	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	цикл загальної підготовки, нормативна навчальна дисципліна
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітньо-професійна програма	«Середня освіта (Українська мова і література)» денної і заочної форм навчання

Інформація про викладача

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	Самілик Валентина Іванівна , кандидат педагогічних наук, старший викладач
Контактний телефон	0969611108
E-mail:	samilyk@gnpu.edu.ua
Профіль викладача	http://www.gnpu.edu.ua/index.php/ua/pro-universytet/naukovo-pedahichni-pratsivnyky/373-samilik-valentina-ivanivna
Консультації	Четвер 14:30-15:30 (Zoom, посилання для приєднання розміщено в електронному розкладі та в classroom)

Кількість часу на вивчення дисципліни (3 кредити ECTS (90 годин))

	Денна	Заочна
Лекції	18	4
Практичні заняття	18	4
Самостійна робота (СРС)	54	82
Форма контролю	залік	залік

1. Анотація курсу

ОК «Основи екології» вивчається здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у другому семестрі. Освітній процес охоплює лекційні та практичні заняття, виконання самостійних робіт, модульних контрольних робіт та підсумковий контроль (залік).

Місце освітнього компонента в освітньо-професійній програмі:

Курс «Основи екології» є складником обов'язкових компонентів ОПП циклу дисциплін загальної підготовки.

У міжнародній стратегії дій з освіти і підготовки кадрів, схваленій ЮНЕСКО, екологічна освіта розглядається як безперервний процес, що охоплює всі вікові й професійні групи населення.

Найважливішим фактором вирішення екологічних проблем та реалізації засад Концепції сталого розвитку повинно стати Глобальне виховання, яке передбачає постановку екологічних проблем у центр усіх навчальних програм закладів освіти.

Одним із професійних завдань вихователя є формування в дітей такої важливої компетентності, як екологічна грамотність і здорове життя. Саме тому актуальним є формування в майбутніх учителів ЗЗСО умінь розвивати екологічне мислення та екологічну культуру під час опрацювання тем, навчальних ситуацій, аудіо- та відеоматеріалів, розробляти та репрезентувати проекти, спрямовані на збереження довкілля, пропагувати здоровий спосіб життя, формувати готовність вирішувати проблеми, пов'язані зі збереженням навколишнього природного середовища на рівні свого регіону, держави та на глобальному рівні, виховувати відповідальне ставлення до довкілля, власного здоров'я та безпеки.

Мета: формування екологічної компетентності, основ екологічної культури в майбутніх учителів української мови і літератури, здатних не тільки розуміти природничо-наукову картину світу, а й грамотно, науково-обґрунтовано користуватися природними ресурсами, зберігати біорізноманіття, здійснювати вагомий внесок у формування масової екологічної свідомості молодого покоління, реалізовувати засади сталого розвитку.

Основні завдання вивчення дисципліни «Основи екології»:

формування у здобувачів освіти знань про основні закони, закономірності, принципи взаємодії людини, суспільства і природи на засадах сталого розвитку, особливості впливу антропогенних факторів на навколишнє природне середовище, принципи раціонального природокористування; виховання екологічної культури.

Екологія тісно пов'язана з циклом гуманітарних, природничих, соціальних дисциплін. Для забезпечення міждисциплінарного підходу до засвоєння студентами основ екологічних знань, слід передбачити вивчення цього освітнього компоненту на першому курсі, щоб засвоєні екологічні поняття і закономірності розвивати й конкретизувати у процесі подальшого навчання і використовувати отримані знання про взаємозв'язки організмів та угруповань з довкіллям як теоретичну основу формування свідомості та культури особистості.

Пререквізити: теоретичною базою вивчення дисципліни є навчальний предмет «Біологія і екологія» (10-11 класи), що опановуються в системі повної загальної середньої освіти.

Постреквізити: у процесі формування екологічної компетентності молодого покоління важливим є високий рівень екологічної свідомості самого вчителя, адже учням властиве наслідування дій дорослого. Тому вчитель, його дії та вчинки мають стати прикладом, водночас вплив педагога на дитячі почуття, емоції – усе це сприяє формуванню екологічних переконань, ціннісних орієнтацій. «Основи екології» є базовим освітнім компонентом для формування екологічної свідомості майбутніх

учителів та успішної реалізації наскрізної змістової лінії «Екологічна безпека і сталий розвиток».

Очікувані результати навчання:

Дисципліна формує такі загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

Фахові компетентності

ФК 16. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Програмні результати навчання

ПРН 6. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.

ПРН 17. Здатний до рефлексії, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання:

Windows 7, Mozilla Firefox, MS Office 2010; OpenOffice.org (11); доступ до електронних журналів бібліотеки; доступ до електронних бібліотечних ресурсів світу; комп'ютер, проектор, інтерактивна дошка.

2. Організація навчання

Методи навчання:

словесні (лекція, бесіда, диспут);

наочні (демонстрування, ілюстрування);

практичні (практична робота, робота з інформаційними джерелами, розв'язання навчальних кейсів);

інноваційні технології (методи інтерактивного навчання).

Навчальні заняття для здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання під час дистанційної освіти здійснюється в синхронному режимі за допомогою технологій дистанційного навчання (онлайн-зв'язок програмного забезпечення Zoom, Google Meet, соціальних месенджерів Viber, Telegram тощо) та асинхронному за допомогою електронної пошти, соціальних мереж, Google Classroom.

Політика курсу

– Політика щодо дедлайнів та перескладання:

Система взаємодії зі здобувачами освіти відбувається відповідно до принципів студентоцентрованого навчання та рівного доступу до здобуття якісної освіти. Роботи, які подаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчий бал (-2 бали). Перескладання відбувається до завершення вивчення курсу.

– Політика щодо академічної доброчесності:

Списування під час практичних та контрольних робіт заборонені.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Кількість годин		СРС
	аудиторні		
	Лекції	Практичні роботи	

Змістовий модуль 1			
Тема 1. Екологія як наука.	2/2	2/2	4/8
Тема 2. Середовища існування та екологічні фактори.	2/0	2/0	4/8
Тема 3. Біологічні ритми. Фотоперіодизм	2/0	2/0	4/8
Змістовий модуль 2			
Тема 4. Екологія житла. Екотрофологія.	2/0	2/0	4/8
Тема 5. Поняття про біоценоз, його властивості та структуру.	2/0	2/0	4/8
Тема 6. Поняття про біогеоценоз та екосистему.	2/0	2/0	8/8
Тема 7. Проблеми екологічної безпеки людства.	2/0	2/0	8/8
Змістовий модуль 3			
Тема 8. Стратегія сталого розвитку з позицій екології.	2/0	2/0	8/12
Тема 9. Екологічні проблеми: регіональні, національні, глобальні. Екологічна ситуація в Україні та регіоні.	2/2	2/2	10/14
Всього	18/4	18/4	54/82

3. Система оцінювання

Система оцінювання навчальних досягнень студентів (критерії оцінювання та шкала оцінювання) із курсу «Основи екології»

Оцінювання

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти з дисципліни оцінюються за кредитно-рейтинговою системою, що базується на принципі коопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни визначається на основі середньозваженого бала за національною шкалою і виставляється у відомість обліку успішності за такими шкалами оцінювання: національною і ECTS. Середньозважений бал (Сб.) із дисципліни визначається на основі:

- встановленого вагового індекса (ВІ) дисципліни (дорівнює 1, що згідно з робочою програмою розподіляється окремо за кожний вид роботи, зокрема: за практичні заняття дорівнює – 0,45; СР – 0,45; КР – 0,1.
- середньоарифметичного значення оцінок, одержаних студентом за кожний вид роботи відповідно до робочої навчальної програми за національною шкалою.

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	82-89	добре

C	74-81	добре
D	64-73	задовільно
E	60-63	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Критерії оцінювання

Оцінка а ECTS	Оцінка за 100 бальною шкалою	Середньо-з важений бал	Критерії оцінювання
A	90-100	4,51-5,00	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. Студент відвідує лекційні та практичні заняття, виконує всі завдання для самопідготовки, за рекомендованою літературою й інструктивними матеріалами вивчає теоретичні питання, винесені на самостійне опрацювання, добирає й опрацьовує додаткові джерела з проблем курсу; виконує й у встановлений термін складає самостійну роботу. Студент володіє відповідною термінологією, самостійно осмислює теоретичний матеріал лекцій, доповнює його, використовуючи різні прийоми опрацювання науково-методичної літератури (конспект, план, тези, опорні матеріали, презентації), використовує набуті знання та уміння у розв'язанні проблемних завдань; самостійно виконує творчі практичні завдання. Здобувач вищої освіти уміє самостійно працювати з літературою, підбирати, аналізувати, систематизувати інформацію, повно й аргументовано робити висновки, уміє застосовувати екологічні знання, уміння і навички для прогнозування, аналізу та вирішення практичних питань. Вирізняється високим рівнем екологічної культури.
B	82-89	4,01-4,5	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження. Студент відвідує лекційні і практичні заняття, виконує всі завдання для самопідготовки до практичних занять; вивчає теоретичні питання, винесені на самостійне опрацювання, виконує й у встановлений термін здає самостійну роботу, звертаючись за консультацією до викладача. Студент має достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження. Вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку; вміє аналізувати,

			встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Здобувач вищої освіти володіє екологічною термінологією, правильно дає визначення понять, явищ, визначає зв'язки між ними, виявляє інтерес до творчої роботи, але відчуває утруднення під час узагальнення матеріалу. Здобувач вищої освіти самостійно або звертаючись за консультацією до викладача, осмислює теоретичний матеріал лекцій, доповнює його, використовуючи різні прийоми опрацювання науково-навчальної літератури (конспект, план, тези, опорні матеріали), використовує його у розв'язанні проблемних завдань; виконує творчі практичні завдання за аналогію до опрацьованих колективно. Здатен до екоетичної поведінки.
C	74-81	3,5-4,0	Студент має середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. Правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; самостійно користується додатковими джерелами інформації; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію. Здатен до екоетичної поведінки.
D	64-73	2,83-3,49	Студент має середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками. Знає більш як половину навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал; здатний з помилками і неточностями дати визначення екологічних понять, сформулювати правило, відтворити його з помилками та неточностями. Не виявляє стійкого інтересу до проблем збереження та раціонального використання ресурсів навколишнього природного середовища.
E	60-63	2,51-2,81	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього. Студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну операцію, дію; описує явища, процеси без пояснень причин, з допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтується в поняттях. У студента немає достатніх навичок самостійної роботи; відчуває утруднення з узагальненням матеріалу та висновками в екологічному контексті, поверхово цікавиться відповідною проблематикою. Virізняється антропоцентричним типом поведінки.

FX	35-59	2,00-2,5	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни. Студент відтворює менш як половину навчального матеріалу; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; може дати відповідь з кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, не має сформованих умінь та навичок. Виявляє байдуже ставлення до проблем раціонального природокористування та збереження біорізноманіття, вирізняється антропоцентричним типом поведінки.
F	1-35	0,00-1,99	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни. Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє здатність елементарно викласти думку; може усно відтворити кілька термінів, явищ без зв'язку між ними; може обрати правильний варіант відповіді (на рівні «так-ні»); може самостійно знайти відповідь у тексті підручника. Відсутня зацікавленість у збереженні навколишнього природного середовища. Спостерігається порушення екоетичних норм поведінки під час практико-орієнтованих форм занять.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Екологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за загальною ред. О.Є.Пахомова; худож.оформлювач Г.В.Кісель. Харків: Фоліо, 2014. 666 с.
2. Екотрофологія. Основи екологічно безпечного харчування: Навчальний посібник / Т. М. Димань, М. М. Барановський, Г. О. Білявський та ін. Київ: Лібра, 2006. 304 с
3. Загальна екологія : підручник / Л.І. Соломенко, В.М. Боголюбов, А.М. Волох ; вид. друге випр. і доп. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 352 с.
4. Коренева І.М. Система підготовки майбутніх учителів біології до реалізації функцій освіти для сталого розвитку: монографія. Суми, Вінниченко М.Д, 2019. 526 с.
5. Олійник Я.Б. Основи екології: підручник / Я.Б. Олійник, П.Г. Шищенко, О.П. Гавриленко. Київ: Знання, 2012. 558 с.
6. A Textbook Of Ecology. URL: https://www.researchgate.net/publication/360297819_A_Textbook_Of_Ecology.
7. UN Documents Gathering a body of global agreements. URL: <http://www.un-documents.net/ocf-05.htm#I>

ДОДАТКОВА

1. Браун Гей. Жити із «зеленим серцем». Подбай про себе і планету. Наш формат. 320 с.
2. Рудишин С. Д., Коренева І. М., Самілик В.І. Здатність розуміти та реалізувати стратегію сталого розвитку суспільства у процесі професійної діяльності – необхідна компетентність майбутніх педагогів. VII-й Всеукраїнський з'їзд екологів з

міжнародною участю (*Екологія/Ecology* – 2019) : збірник наукових праць, (м. Вінниця, 25-27 вересня 2019 р.). Вінниця: ВНТУ, 2019. С. 188.

3. Рудишин С.Д., Кмец А.М., Самілик В.І., Гулакова І.М. Біологія і екологія. 10 клас. Навчальний посібник: Вінниченко М.Д., Суми, 2021. 388 с.

4. Самілик В.І. Метод фітоіндикації як один із аспектів збереження біорізноманіття. *Глухівські наукові читання – 2014*: матеріали IV Міжнародної інтернет-конференції молодих учених і студентів (Глухів, 15-17 листопада 2014 року). Глухів, 2015. С. 295 – 297.

5. Самілик В.І., Євдокименко Н.М. Визначення кількісного вмісту вітаміну С в різних сортах яблук. *Альманах «QN»*: збірник наукових праць студентів. Суми, 2019. Випуск 9. С. 195 – 198.

6. Самілик В.І., Євдокименко Н.М. Ландшафтний дизайн та екологічна освіта: точки перетину. *Альманах «QN»*: збірник наукових праць студентів II Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції «Студентський науковий вимір проблем природничо-математичної освіти в контексті інтеграції України до єдиного європейського і світового освітнього простору». Випуск 10. Суми: Видавничий дім «Ельдорадо», 2020. 212 с.

7. Самілик В.І., Зімогляд А.В. Умови формування культури зміцнення здоров'я у студентів вищого навчального закладу. *Ключові въпроси в съвременната наук*: матеріали за 11-а міжнародна научна практична конференция. (София, 17-25 април 2015 р.). Дніпропетровськ, 2015. Том 9. С. 76 – 79.

8. Самілик В.І., Кленько А.І. Визначення екологічного сліду людини як показника раціонального природокористування. *Альманах «QN»*: збірник наукових праць студентів. Суми, 2017. Випуск 7. С. 10 – 14.

9. Самілик В.І., Литвин Л.С. Деякі аспекти використання рослинних тест-об'єктів (на прикладі *Allium* сера) для оцінки токсичності речовин. *«Найновите научни постижения»*: матеріали за 10-а міжнародна научна практична конференция (София, 17-25 марта 2014 р.). Дніпропетровськ, 2014. Том 26. С. 38 – 41.

10. Самілик В.І., Матосова А.В. Пермакультура як основа збалансованого природокористування. *Альманах «QN»*: збірник наукових праць студентів. Суми, 2019. Випуск 9. С. 208 – 211.

11. Самілик В.І., Муренець Д.М. Оцінка токсичності снігового покриву методом біотестування. *Альманах «QN»*: збірник наукових праць студентів. Суми, 2017. Випуск 7. С. 40 – 46.

12. Самілик В.І., Рудишин С.Д. Класифікація екосистем: проблеми й перспективи. *Біологія і хімія в рідній школі*. Київ, 2014. №5. С. 2 – 5.

13. Самілик В.І., Рябко А.В. Математичне моделювання екосистем у процесі підготовки майбутніх вчителів біології до природоохоронної діяльності. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Глухів, 2016. Вип. 31. С. 15 – 22.

14. Самілик В.І., Фесенко К.С. Екологічні акції як засіб формування готовності вчителів біології до природоохоронної діяльності. *Альманах QN (Qvestiones naturals)* : зб. наукових праць студентів факультету природничої і фізико-математичної освіти. Суми, 2016. Вип. 6. С. 76 – 79.

15. Самілик В.І. Збереження біотичного різноманіття як філософсько-педагогічна проблема. *Глухівські наукові читання – 2015. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук*: матеріали V Міжнародної інтернет-конференції молодих учених і студентів (Глухів, 25-27 листопада 2015 року). Глухів, 2016. С. 134 – 137.

ІНФОРМАЦІЙНІ ЦИФРОВІ РЕСУРСИ

1. Українське товариство птахів. URL: <http://www.birdlife.org.ua>
2. WWF в Україні. URL: <https://wwf.ua>

3. Всеукраїнська екологічна ліга. URL: <https://www.ecoleague.net>
4. Всеукраїнська дитяча спілка «Екологічна варта». URL: <https://www.ecoleague.net/diialnist/osvita-ta-informuvannia/ekolohichna-varta>
5. Всеукраїнська дитяча спілка «Дитячий екологічний парламент». URL: <https://nenc.gov.ua/?p=10166>
6. Всеукраїнська школа онлайн екологія. Біологія і екологія. URL: https://www.youtube.com/watch?v=TbcJ59-W4PU&list=PLsWyMT6uUTresSdQEG5o_cLEjvLmpl_nR
7. Деснянсько-Старогутський Національний Природний Парк. URL: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100064326474338>
8. Друзі Сеймського ландшафтного парку. URL: <https://www.facebook.com/rlp.seimskiy>
9. «Батарейки, здавайтеся!» знайдіть своє місто на карті. URL: <https://batareiky.ua/post/kudy-zdaty?fbclid=IwAR1AMZpiycUQ840v0m1CAE84-S7joWafzAkBdP-zXphJJymXLtbSLXr5TuE>
10. Національна мапа пунктів прийому сторсировини URL: <https://recyclingpoints.org/>
11. «Обирайте сталі звички» від WWF-Україна та Prometheus URL: <https://view.genial.ly/63c5337e8790d50011d6902f/interactive-content-obirajte-stali-zvichki>
Екодія. URL: https://ecoaction.org.ua/1500-vypadkiv-shkody-dovkilliu.html?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw9eO3BhBNEiwAoc0-jbljzDWb5P6vhS73Rx0gwfDY_uX2-wsWsSFXWSLOvCV4kQ_aM_LVhRoCXuQQAvD_BwE

